

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Saarinen, Taina

Title: Älä ajattele elefanttia

Year: 2016

Version:

Please cite the original version:

Saarinen, T. (2016, 27.01.2016). Älä ajattele elefanttia. Tiedeblogi.
<https://www.jyu.fi/blogit/tiedeblogi/saarinen>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Älä ajattele elefanttia

Taina Saarinen, kuvaaja Tiina-Leena Salo

Yhdysvaltain presidentti **Richard Nixon** oli isossa pulassa uudelleenvalintansa jälkeen, kun Watergate-skandaaliksi paisunut salakuuntelu alkoi vuotaa julkisuuteen. Loppuvuonna 1973 Nixon piti kuuluisan "I am not a crook" -puheensa, jossa vakuutti kansalle, ettei ole roisto. Tämän jälkeen loputkin yhdysvaltalaisista pitivät häntä roistona. Mutta eihän siinä niin pitänyt käydä!

Kotimainen versio Nixonin kompastuskivestä on **Anneli Jäätteenmäen** kommentti "puhuni niin totta kuin osaan". Jäätteenmäki yritti kumota valehtelupäilyjä vastatessaan Irak-vuotoja koskeviin kysymyksiin. Lausuman seurauksena Jäätteenmäen poliittisten vastustajien ei enää tarvinnut vakuutella kansalaisille tämän valehdelleen.

George Lakoff, kielikuvien tutkimuksesta tuttu kielitieteilijä, on avannut tätä ilmiötä kirjassaan *Don't think of an elephant*. Kun avaat aiheen, muut seuraavat perässäsi – ja elleivät ole tarkkana, myös puhuvat sinun kieltäsi ja käyttävät sinun käsitteitäsi. Näin pääset freimaamaan keskustelua, määrittelemään sen lähtökohtia. Sekä Jäätteenmäen että Nixonin ongelma oli, että he lähtivät mukaan poliittisten vastustajiensa puheeseen sen sijaan, että olisivat kääntäneet keskustelun omalle kotikentälleen.

Viimeisen vuoden aikana Suomessakin on yleistynyt ilmiö, jossa poliitikko ei hevin lähde keskustelemaan kannoistaan. Pääministeri **Juha Sipilä**n isällisen huolestunutta televisiopuhetta tai opetus- ja kulttuuriministeri **Sanni Grahn-Laasonen**paimenkirjettä yliopistoväelle pidettiin kummallisen yksinäisinä poliittisina avauksina. Puolustusministeri **Jussi Niinistö**toimittajille antamat "lähdenkö pois" ja "en vastaa tähän" -vastaukset antoivat aiheita kaikennäköiselle irvailulle parisuhde- ja kotityöteemoista alkaen.

Näissäkin tapauksissa on kyse Lakoffin kuvaamasta poliittisen kentän käsitteistöjen ja puhetaipojen haltuunotosta. Sipilä ja Grahn-Laasonen tavoittelivat toki puheenvuoroillaan monenlaisia asioita, joista yksi oli varmasti halu vallata keskustelukenttä ilman häiriöitä. Niinistö puolestaan epäilemättä tiesi, että toimittajan kysymykseen vastaaminen veisi hänet sellaisella tavalla avattuun keskusteluun, johon hän ei ollut halukas osallistumaan.

Toimittaja **Tuomas Muraja** toistaa Twitterissä usein toiselta toimittajalta, **Jarmo Mäkelältä**, lainaamaansa suomalaisen poliittisen diskurssin kolmea rautaista lakia. "Mikä jyrkästi kielletään, on aina totta. Mistä ei koskaan sanota sanaakaan, on aina tärkeää. Mistä jauhetaan loputtomasti, on yhdentekevää."

Poliitikon näkökulmasta: jos haluat että poliittinen ongelma unohtuu, älä kiellä sitä.

Ajatteletko vielä elefanttia?

27.1.2016 Taina Saarinen, yliopistotutkija, soveltavan kielentutkimuksen keskus